

Cartoon van Sara Qaed.

VRIJPLAATS VOOR CARTOONS

Het Arab Cartoon Festival in Turnhout biedt een platform aan geëngageerde cartoonisten uit de Arabische wereld. Omdat ze dat simpelweg nog niet hebben. En om bruggen te slaan naar de Westerse wereld. DOOR DIETER VAN DEN BERGH

Cartoonisten in de Arabische wereld hebben het niet gemakkelijk, weet Syriër Ali Nazir Ali. “De meeste hebben geen plek om te publiceren, geen krant, geen magazines, geen uitgevers. In de traditionele media en ook in de digitale is weinig vrijheid van meningsuiting.”

Daarom organiseert Ali dit najaar voor de tweede keer het Arab Cartoon Festival, een platform voor cartoons uit de Arabische wereld. Of beter nog: een vrijplaats. Omdat die er simpelweg nog niet is. „Ze mogen bij ons doen wat ze willen. Ik wil tonen hoe zij de wereld zien. Hoe ze naar de Amerikaanse verkiezingen kijken, of naar IS en de aanslagen. Verhalen die je anders niet te horen krijgt, verpakt in universele cartoontaal.” Cartoonisten stimuleren en motiveren, is ook een belangrijk doel. “De zestien cartoonisten die we op de eerste editie hadden, hebben nu allemaal hun eerste publicatie uit.”

Arabieren hebben geen humor. Volgens Ali Nazir Ali (33) is dat een hardnekkig misverstand. „Natuurlijk hebben ze wel gevoel voor humor, alleen wordt dat vaak aangetast door onderdrukking. Mensen durven vaak geen grappen te maken, zeker niet over politiek of religie.” Ook zomaar lachen is soms ‘besmet’, weet de Syriër. “Als je bij mij op school vroeger zat te lachen, zonder dat er een grap verteld werd, kreeg je een reprimande van de leraar.”

Ali Nazir Ali houdt sinds een klein jaar kantoor in de Warande, het fraaie cultuurhuis van Turnhout, waar het festival ook grotendeels gehouden wordt. Sinds twee jaar is hij in België, na tal van omzwervingen. Hij studeerde aan de universiteit van Damascus, werkte bij de opera, maar ontvluchtte het land nadat hij op zijn twintigste onder

Cartoon van Khalid Albaih.

erbarmelijke omstandigheden een jaar in de gevangenis had gezeten. Omdat hij op een forum iets kritisch had geschreven over de machthebbers. Ali werd er niet minder strijdlustig door, integendeel. “Maar ik geloof niet in demonstraties, die vaak weer agressie in de hand werken. Ik geloof wél in culturele manifestaties.”

Een belangrijke *trigger* voor hem was de rel in 2006 rond de Deense cartoonist Kurt Westergaard die de profeet Mohammed afbeeldde met een bom als tulband. “Ik was toen nog in Syrië en zag met eigen ogen hoe de Deense en Amerikaanse ambassades werden aangevallen. Very scary. Terwijl niemand die cartoon had gezien!”

Volgens Ali is Westergaard “slechts een kunstenaar die met zwarte humor en sarcasme iets aan de kaak wilde stellen.” Westergaard stond overigens ook op het verlanglijstje van Ali, maar dat ging om budgettaire redenen niet door.

Dat politieke cartoons nog steeds een heet hangijzer zijn, ondervindt Ali regelmatig. “Very sensitive stuff.” Vooral van gelovige mensen krijgt hij geregeld te horen dat hij niet goed bezig is. “Terwijl het bij ons helemaal niet gaat over geloof, laat staan de islam *bashen*. Religie is natuurlijk wel een terugkerend onderwerp in politieke spotprenten. Vind je het gek, als je de religie wegneemt zouden veel conflicten niet meer bestaan.”

Op het festival zijn zo’n vijftig cartoons te zien, ze komen van Saoedi-Arabië

tot Algerije, maar ook uit Turkije, Iran en Israël: daarom spreekt Ali - ondanks de naam van het festival - liever van de MENA-landen, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Twaalf cartoonisten zijn zelf aanwezig, onder wie de bekende Khalid Albaih uit Soedan en Sara Qaed uit Bahrein. Die laatste heeft het extra moeilijk, zegt Ali, omdat ze vrouw is. Ze maakt cartoons over vrouwenrechten, is kritisch over religie en de hijab, wat haar in haar gemeenschap niet in dank wordt afgenomen.

‘Ook zomaar lachen is soms besmet’

Ook is er werk te zien van Westerse tekenaars zoals Inktspotprijswinnaar Bas van der Schot uit Nederland en duBus, Pascal Lemaitre en Pierre Kroll uit België. Er zijn nog gesprekken

gaande met iemand van *Charlie Hebdo*, het Franse satirische magazine dat in 2015 gruwelijk onder vuur kwam te liggen. Want het Arab Cartoon Festival maakt geen verschil tussen links en rechts. “Alle goede cartoonisten die iets te vertellen hebben verdienen een podium.” ■

Arab Cartoon Festival, van 6 tot 21 oktober. Locaties: de Warande Turnhout, Bozar in Brussel en het paleis in Antwerpen. Het festival heeft een randprogramma met o.a. muziek (oud-speler Adnan Joubran), theater (Collectif Kahraba en Kloppend Hert) en film. In zes kortfilms vertellen cartoonisten over hun kunstwerken. Toegang gratis. warande.be